

רשומות

הצעות חוק

18 בנובמבר 1996

2562

ד' בכסלו התשנ"ז

עמוד

70 הצעת חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון מס' 3), התשנ"ז-1996

תיקונים עקיפים:

חוק בתי המשפט (נוסח משולב), התשמ"ד-1984

חוק כלי היריה, התשי"ט-1949

פקודת הראיות (נוסח חדש), התשל"א-1971

הצעת חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון מס' 3), התשנ"ז-1996

תיקון סעיף 2 1. בחוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991¹ (להלן - החוק העיקרי), בסעיף 2 -

- (1) בסעיף קטן (ג), אחרי "בית המשפט רשאי" יבוא "מנימוקים מיוחדים שיפורשו בהחלטתו" ובמקום "ששה חודשים" יבוא "שנה";
- (2) אחרי סעיף קטן (ד) יבוא:
- "(ד) ניתן צו הגנה לענין קטין, תימסר הודעה על כך על ידי בית המשפט, לפקיד סעד כמשמעותו בחוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך-1960²:"
- (3) אחרי סעיף קטן (ו) יבוא:

"(ז) ניתן צו הגנה כאמור בסעיף קטן (א) כלפי אדם האחראי על קטין המתגורר בדירה שאליה מתייחס הצו, ומטרת הצו אינה להגן על הקטין, רשאי בית המשפט לתת הוראות לענין שמירת הקשר שבין האדם לבין הקטין, ואולם לא ייתן בית המשפט הוראות כאמור אלא לאחר שהוגש לו, לענין זה, תסקיר כאמור בסעיף 6, או לאחר שנוכח בדרך אחרת, כי מתן הוראות כאמור לא יהיה כרוך בפגיעה בקטין; לענין סעיף זה, "אחראי על קטין" - הורה, הורה חורג, אפוטרופוס, או מי שהקטין נתון במשמורתו או בהשגחתו."

ד ב ר י ה ס ב ר

של צו הגנה על פי החוק למניעת אלימות במשפחה כנוסחו היום, קצרה מדי. כך למשל, כשבן המשפחה האלים נתון בטיפול, מתעורר לעתים צורך להאריך את תוקף צו ההגנה עד לסיום אותו טיפול, היות ושיתוף הפעולה של המטופל עם המטפל, עשוי להיות טוב יותר בצילו של צו ההגנה.

הוא הדין בערובה להתנהגות טובה שבה חויב אדם שהוצא נגדו צו הגנה. על פי החוק הנוהג רשאי בית משפט להאריך את תקופת תוקפה של הערובה לתקופה שאינה עולה על ששה חודשים מיום שפג תוקפו של צו ההגנה. גם תקופה זו עלולה להיות קצרה מדי, במקרה שבו נתון בן המשפחה האלים בטיפול.

לפיכך מוצע להסמיך את בית המשפט, מנימוקים מיוחדים שיפרט בהחלטתו להאריך את תוקפו של צו ההגנה לתקופה כוללת שתעלה על ששה חודשים אך לא תעלה על שנה אחת (סעיף 4 להצעה). וכן להסמיכו להאריך את תקופת תוקפה של ערובה להתנהגות טובה, לתקופה שלא תעלה על שנה מיום פקיעת תוקפו של צו ההגנה (סעיף 5(1) להצעה). שימוש בסמכויות המוצעות יאפשר להרתיע את בן המשפחה האלים לתקופה משמעותית העשויה לשמש גם לטיפול בו.

סעיפים סעיף 2(ג) לחוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991 (להלן - החוק למניעת אלימות במשפחה), קובע לאמור:

"צו הגנה

2. (א) ...

(ב) ...

(ג) ...

(ג) בית המשפט רשאי להאריך את תקופת תוקפה של ערובה להתנהגות טובה לתקופה שלא תעלה על ששה חודשים מיום שיפוג תוקפו של צו ההגנה."

סעיף 5 לחוק קובע לאמור:

"תקופת תוקף

5. תוקפו של צו הגנה לא יעלה על שלושה חודשים; בית המשפט רשאי להאריך את תוקפו של הצו מפעם לפעם, ובלבד שהתקופה הכוללת לא תעלה על ששה חודשים."

המציאות מגלה שבנסיבות מסוימות, תקופה של ששה חודשים, שהיא התקופה המרבית הכוללת לתוקפו

¹ ס"ח התשנ"א, עמ' 971; התשנ"ו, עמ' 243.
² ס"ח התש"ך, עמ' 52.

תיקון סעיף 3

2. בסעיף 3 לחוק העיקרי -

(1) בפסקה (1) במקום "או ביצע בו עבירת מין" יבוא "ביצע בו עבירת מין או כלא אותו שלא כדין";

(2) אחרי פסקה (2) יבוא:

"(3) התעלל בבן משפחתו התעללות נפשית מתמשכת, או הטריד את בן משפחתו באופן שאינו מאפשר לו ניהול סביר ותקין של חייו."

תיקון סעיף 4

3. בסעיף 4 לחוק העיקרי, בסופו יבוא:

"(ג) על אף האמור בסעיף קטן (א), צו כאמור בסעיף 3(3) לא יינתן אלא במעמד שני הצדדים, אלא אם כן הוזמן המשיב כדין ולא התייצב לדיון."

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף 2 סעיף 3 לחוק למניעת אלימות במשפחה קובע לאמור:

"בקשה למתן צו הגנה והתנאים לנתינתו

3. לבקשת בן משפחה, היועץ המשפטי לממשלה או נציגו, או פקיד סעד שהתמנה על פי חוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך-1960, רשאי בית משפט לתת צו הגנה מפני אדם אם ראה כי נתקיים אחד מאלה:

(1) בסמוך לפני הגשת הבקשה נהג באלימות כבן משפחתו או ביצע בו עבירת מין;

(2) התנהגותו נוחתת בסיס סביר להניח כי הוא מהווה סכנה גופנית ממשית לבן משפחתו או שהוא עלול לבצע בו עבירת מין;

לענין סעיף זה, "עבירת מין" - עבירה לפי סימן ה' בפרק ו' לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

לפסקה (1): מוצע להסמיך בית משפט ליתן צו הגנה שעילתו כליאת שוא של אדם בידי בן משפחתו, מעשה הקרוב במהותו למעשה של אלימות פיזית והמחייב הגנה על קורבן המעשה בדחיפות.

לפסקה (2): ההצעה להסמיך את בית המשפט לתת צו הגנה לפי החוק למניעת אלימות במשפחה מפני אדם שהתעלל בבן משפחתו התעללות נפשית מתמשכת או שהטרידו באופן שלא איפשר לו ניהול סביר ותקין של חייו, שואבת את השראתה מן המשפט העברי (דיני מדרור שלו), שעליו מבוססת ההלכה הפסוקה בתחום הדיון האישי. (ר' למשל ע"א 458/79 ניר נ. ניר פ"ד לה"ו, 520).

סעיף 3 מוצע שלא להסמיך בית משפט לתת צו הגנה שיסודו בהתעללות נפשית, במעמד צד אחד. זאת, הן מפני שדחיפתו של צו על רקע כאמור בדרך כלל פחותה מזו של צו הגנה הבא למנוע אלימות פיזית, עבירת מין או כליאת שוא והן מפני שיקשה על בית משפט לקבוע אם אכן מתקיימת התעללות נפשית באדם בידי בן משפחתו מבלי לשמוע את שני הצדדים.

סעיף 1(2) על פי הסעיף המוצע, כל אימת שניתן צו הגנה לענין קטין, תימסר על כך הודעה מטעם בית המשפט. לפקיד סעד כמשמעותו בחוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך-1960; זאת על מנת למנוע מצב שבו פקידי סעד, האמונים על פי אותו חוק על שלומם של קטינים, אינם מודעים לצו הגנה לענין הקטין, ולפיכך אינם שוקלים הבאת ענינו בפני בית משפט לנוער לשם טיפול בו והשגחה על שלומו.

סעיף 1(3) סעיף 2(א) לחוק קובע לאמור: "צו הגנה

2. (א) בית המשפט רשאי לתת צו האוסר על אדם לעשות את אלה, כולם או מקצתם, או לקבוע להם תנאים (להלן - צו הגנה):

(1) להיכנס לדירה בה מתגורר בן משפחתו או להימצא בתחום מרחק מסוים מאותה דירה והוא אף אם יש לו זכות כלשהי בה;

מוצע להסמיך בית משפט הנותן צו הגנה המרחיק אדם מדירת מגוריו, ואותו אדם אחראי על קטין, לתת הוראות לענין שמירת הקשר שבין אותו אדם לבין הקטין; סמכות זו תחול רק במקרים שבהם צו ההגנה איננו מתייחס לקטין.

הסמכות האמורה מוצעת על מנת שלא לפגוע בזכותו של קטין להתראות עם הוריה או עם אדם אחר האחראי עליו, ושלא לפגוע בזכותו של האחראי על קטין להתראות עמו, כחוצאה מצו הגנה המרחיק אותו מבן משפחה אחר (כמקרה האופייני - בן זוגו), ואשר אין מטרתו להרחיקו מאותו קטין.

על פי ההוראה המוצעת, לא יתן בית משפט הוראות כאמור, אלא לאחר שנוכח, על פי תסקיר פקיד סעד שהוגש לו, או בדרך אחרת, כי שלום הקטין לא ייפגע. בית משפט העושה שימוש בסמכות המוצעת, יקבע את מקום המפגש בין הקטין לאחראי עליו, את תנאי המפגש, ואת דרכי הפיקוח על שמירתם של תנאים אלה.

- תיקון סעיף 5 4. האמור בסעיף 5 לחוק העיקרי יסומן "א" ואחריו יבוא:
 (ב) על אף הוראות סעיף קטן (א), רשאי בית המשפט, מנימוקים מיוחדים שיפורשו בהחלטתו, להאריך את תוקפו של צו הגנה מפעם לפעם, לתקופה כוללת העולה על ששה חודשים, ובלבד שלא תעלה על שנה אחת."
- תיקון סעיף 7 5. בסעיף 7 לחוק העיקרי –
 (1) סעיף קטן (א) – בטל;
 (2) בסעיף קטן (ב), הסיפה המתחילה במילים "על מעצרו" – תימחק.
- תיקון חוק בתי המשפט 6. בחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984,³ בסעיף 37(ב), אחרי פסקה (6) יבוא:
 "7) ערעורים על פסקי דין והחלטות אחרות לפי חוק למניעת אלימות במשפחה. התשנ"א-1991."
- תיקון חוק כלי ירייה 7. בחוק כלי ירייה, התש"ט-1949,⁴ אחרי סעיף 18 יבוא:
 יביטול רשיון בגזר דין 18א. (א) הורשע אדם בעבירת אלימות, רשאי בית המשפט לבקשת חובע, לכלול בגזר הדין כל אחת מאלה:
 (1) הוראה לפקיד הרישוי, לבטל למורשע רשיון לכלי ירייה;
 (2) הוראה למורשע להפקיד למשמרת כלי ירייה המוחזק על ידו, בתחנת המשטרה של מקום מגוריו או מקום עסקיו.

ד ב ר י ה ס ב ר

לפסקה (2): התיקון המוצע הוא טכני באופיו ונובע מחקיקת חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996, שחוקק לאחרונה ושייכנס לתוקפו בחודש מאי 1997.

סעיף 6 התיקון לחוק בתי המשפט, התשמ"ד-1984, לפיו ערעורים על החלטות לפי החוק למניעת אלימות במשפחה ייכללו בגדר סמכותו של דן יחיד בבית משפט מחוזי, מוצע על מנת למנוע עיכוב בשמיעת הערעור, הכרוך בקביעת התיק לשמיעת הרכב של שלושה שופטים. עיכוב העלול להעמיד את מבקש הצו בסיכון. תיקון זה מוצע גם על מנת לייעל את הדיון בערעור על צו ההגנה, שבאופיו אינו מצריך דיון בהרכב של שלושה שופטים.

סעיף 7 חוק כלי ירייה, התש"ט-1949 (להלן – חוק כלי ירייה), אינו מקנה סמכות לבית המשפט שהרשיע אדם בעבירת אלימות להורות על ביטול רשיונו של האדם שהורשע כאמור או להורות לאדם להפקיד כלי ירייה שבהחזקתו.

סעיף 5 סעיף 7 לחוק למניעת אלימות במשפחה, קובע:

"הפרת צו

7. (א) הוגשה בקשה לבית המשפט בשל הפרת צו הגנה או נעצר אדם כאמור בסעיף קטן (ב) ידון בית המשפט בבקשה על פי פקודת בזיון בית המשפט.

(ב) הוגשה תלונה במשטרה על הפרת צו הגנה הכולל איסור לפי סעיף 2(א1), רשאי שוטר לעצור את המפר; על מעצרו יהולו הוראות סעיף 16(ב) לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], התשכ"ט-1969.

(ג) ..."

לפסקה (1): ההצעה לבטל את סעיף 7 (המצוטט לעיל) נועדה למנוע פרשנות לפיה אין לנקוט הליכים פליליים נגד מפר צו הגנה (מעשה המהווה עבירה על פי סעיף 287 לחוק העונשין, התשל"ז-1977). ואולם הביטול המוצע לא ימנע מהנפגע לפתוח בהליך לפי פקודת בזיון בית המשפט, אם יבחר בכך, על פי הוראות אותה פקודה.

³ ס"ח התשמ"ד, עמ' 198.

⁴ ס"ח התש"ט, עמ' 143.

(ב) ביקש תובע כאמור בסעיף קטן (א) לענין אדם שהורשע בעבירת אלימות כלפי בן משפחתו, יורה בית המשפט כמבוקש, אלא אם כן החליט, מנימוקים מיוחדים שיפורשו בגזר הדין, לדחות את הבקשה; לענין סעיף זה, "בן משפחה" - כמשמעותו בחוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991.

8. בפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971⁵, בסעיף 5, אחרי פסקה (2) יבוא:
- "(א2) עבירה לפי סעיף 287 לחוק העונשין, לענין הפרת צו הגנה לפי חוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991, או לענין הפרת צו שיפוטי אחר, שעניינו הגנת בן זוג, ילדו או הורו של המפר מפניו."

תיקון פקודת הראיות

ד ב ר י ה ס ב ר

סימנים ה' או ו' בפרק ו' לחוק העונשין, שעבר בן זוג נגד בן זוג, הורה נגד ילדו, או ילד נגד הורהו;

(3) עבירה לפי סעיפים 244 עד 246, 249 ו-249א לחוק העונשין, שנעברה בקשר לאחת העבירות המפורטות בסעיף זה;

(4) נסיון לעבור אחת העבירות המפורטות בסעיף זה.

סעיף 287 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, קובע לאמור:

"הפרת הוראה חוקית"

287. המפר הוראה שניתנה כשורה מאת בית משפט או מאת פקיד או אדם הפועל בתפקיד רשמי ומסמך לאותו ענין, דינו - מאסר שנתיים.

ההוראות האמורות, יוצרות מצב חוקי לפיו, משהפר אדם צו הגנה לפי החוק למניעת אלימות במשפחה או צו שיפוטי אחר שמטרתו להגן מפניו על בן זוג, ילדו או הורהו, הרי אלה אינם כשרים להעיד לחובתו בהליך פלילי בשל הפרת הצו.

מצב חוקי זה מסכל לעתים קרובות את אכיפת החוק כלפי מפרי צו שיפוטי שמטרתו הגנה על קרובות לאלימות במשפחה, מאחר שהעד היחיד לאותה הפרה, הוא בן המשפחה שלהגנתו ניתן הצו, והוא הוא הפסול לעדות במשפט פלילי נגד המפר - בהיותו בן זוג, ילדו או הורהו.

מצב זה אינו מניח את הדעת, ולפיכך מוצע לקבוע חריג נוסף לרשימת ההריגים הקבועים היום בפקודת הראיות, לכלל לפיו, במשפט פלילי אין בן זוג כשר להעיד לחובת בן זוג ואין הורה וילד כשרים להעיד זה לחובת משנהו.

מוצע לתקן את חוק כלי ירייה ולהקנות לבית המשפט, לבקשת תובע, סמכויות כאמור. תכליתו של התיקון היא הגנה על הציבור, במקרים שבהם בית המשפט סבור כי החוקת כלי ירייה בידי אדם שהורשע כאמור, מהווה סכנה לשלום הציבור (סעיף קטן (א)).

לאור הסכנה המיוחדת הנשקפת לשלומם של קרובות לאלימות במשפחה, ולאור מקרי הרצח שבוצעו בשנים האחרונות בין בני משפחה, מוצע כי בית משפט שהתבקש בידי התביעה ליתן הוראות כאמור לענין החוקת כלי ירייה בידי אדם שהורשע בעבירת אלימות כלפי בן משפחתו, לא יסרב לבקשה, אלא אם כן מצא טעמים מיוחדים להימנע ממתן הוראות כאמור.

סעיף 8 סעיפים 3 עד 5 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971 (להלן - פקודת הראיות), קובעים לאמור:

"סיוג לעדותם של בני זוג"

3. במשפט פלילי אין בן זוג כשר להעיד לחובת בן זוג, ואין כופים אותו להעיד לחובת אדם המואשם יחד עם בן זוגו בכתב אישום אחד.

סיוג לעדותם של הורה וילד

4. במשפט פלילי אין הורה וילד כשרים להעיד האחד לחובת משנהו, ואין כופים אחד מהם להעיד לחובת אדם המואשם יחד עם משנהו בכתב אישום אחד.

עדות מותרת

5. הסייגים שבסעיפים 3 ו-4 לא יחולו במשפט פלילי בשל אחד מאלה:

- (1) חבלת גוף או אלימות או איום באחד מאלה;
- (2) עבירה לפי סעיפים 337 או 362 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן - חוק העונשין), או לפי

⁵ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 18, עמ' 421.

